

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 10/2009 rd

Statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2010—2013

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 31 mars 2009 statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2010—2013 (SRR 3/2009 rd) till finansutskottet för beredning och beredde samtidigt de övriga fackutskotten möjlighet att lämna utlåtande om ärendet till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre budgetsekreterare Päivi Valkama, finansministeriet
- ekonomidirektör Oili Hintsala, miljöministeriet.

REDOGÖRELSEN

Nivån på anslagen för miljöministeriets förvaltningsområde sjunker fr.o.m. 2010 då de regionala miljöcentralerna överförs till närings-, trafik- och miljöcentralerna inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och miljötillståndsverken överförs till regionförvaltningsverken inom finansministeriets förvaltningsområde.

Regeringen räknar med att avsätta mer pengar för behovsprövade miljöarbeten. Bidragen till organisationer och miljövärd ska fortsatt vara kring 2 miljoner euro. Den förändrade marknadssituationen för virke gör det lättare att nå målen med handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland 2008—2016 (METSO). Åtminstone under de första åren av ramperioden kan målen nås med mindre insatser än vad som tidigare beräknats. I stället bereder man sig på att öka insatserna senare.

Oljebekämpningsberedskapen ska fortsatt förbättras. Med intäkterna från oljeskyddsavgif-

ten, som föreslås bli höjd, förbereder man sig för investeringar i oljebekämpningsfartyg.

För att ett nytt klimatavtal ska kunna ingås för perioden efter 2012 krävs att alla avtalsparter bidrar med finansiering till utveckling och överföring av teknologi och att industriländerna förpliktas att stödja genomförandet i utvecklingsländerna. Också Finland bör under ramperioden räkna med att delta i kostnaderna för klimatavtalet och för att genomföra det.

Ett femårigt program, Riksomfattande åtgärder mot fukt och mögel, inleds i syfte att minska folkhälsoriskerna med fukt- och mögelproblem och förebygga uppkomsten av nya skador vid ny- och ombyggnad. Programmet samordnas av miljöministeriet. För ramperioden reserveras sammanlagt 2,5 miljoner euro för nödvändiga utredningar, utbildning och kommunikation.

För utgifter för konjunkturrelaterade understöd för reparation av flervåningshus och radhus

reserveras 68 miljoner euro 2010 och 20 miljoner euro 2011.

Produktivitetsprojekten inom miljöministeriets förvaltningsområde genomförs enligt planerna med beaktande av vilka effekter regionförvaltningsreformen och omläggningen av sektorsforskningen har för planernas innehåll och tidsplaner. Laboratieverksamheten inom miljöbranschens regionförvaltning koncentreras och underordnas Finlands miljöcentral och får

en enhetlig inriktning. Verksamheten vid Finlands miljöcentral ska göras effektivare och dessutom genomförs effektivitetsförbättrande reformer i samarbete med jord- och skogsbruksministeriets forskningsinstitut (det s.k. Miljö- och naturresurskonsortiet) och som ett led i sektorsforskningsreformerna. En överföring av undantagstillstånd för byggande till kommunerna ska beredas.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet har granskat statsrådets redogörelse utifrån sitt ansvarsområde med fokus på miljöaspekten och beaktat att statens skatteintäkter har rasat på grund av recessionen och att den offentliga sektorns skuldsättning ökar i snabb takt. Statsrådet har förbundit sig till utgiftsramarna, men också till att utgiftsnivån tills vidare inte ska sänkas av konjunkturrelaterade orsaker.

Utskottet uppmärksamgör finansutskottet på att miljöministeriets ram redan flera år i rad har krympt och att den enligt redogörelsen fortsätter att krympa 2010—2013. Samtidigt har miljöförvaltningens uppgifter och behovet av att följa upp miljöstatus hela tiden ökat, framför allt efter det att åtgärderna mot klimatförändringen har satts i fokus inom den internationella politiken. Klimat- och energipolitiken nämns också som en av rambeslutets prioriteringar. Utskottet oroar sig för att ramarna inte innehåller reserveringar för de finansiella krav som den internationella klimatkonvention som ska gälla tiden efter 2012 och som nu är under förhandling ställer. Adekvata medel för utveckling och överföring av teknik och för anpassning av u-länderna till klimatförändringen kommer i alla fall att ha avgörande betydelse för en eventuell global konvention, och därför måste också Finland vara berett på att täcka kostnaderna.

Utskottet konstaterar att anslagsramen för miljöministeriets förvaltningsområde under ramperioden är ungefär 0,6—0,8 procent av den statens totala finansieringsram. Anslagen för

miljöskydd och för att stävja klimatförändringen finns dock inte enbart under miljöministeriets huvudtitel, utan enligt integrationsprincipen genomför alla förvaltningsområden för sin del principen om hållbar utveckling och vidtar åtgärder enligt klimatpolitiken. Därför är det svårt att bedöma statsbudgeten ur miljö- eller klimatpolitik synvinkel. I samband med statens regionalförvaltningsreform har det föreslagits att statens miljötillståndsförvaltning, de regionala miljöcentralerna och miljötillståndsverken ska bli en del av närings-, trafik- och miljöcentralerna och regionförvaltningsverken ordnas in under arbets- och näringsministeriet och finansministeriet. Utskottet anser det vara viktigt att statsbudgetens struktur och uppställning utvecklas så att dess miljö- och klimatkonsekvenser kan presenteras på ett överskådligt sätt. Det är inte så lätt, men man bör till en början eftersträva det åtminstone på ett allmänt plan. I synnerhet ska budgetens miljöskadliga mekanismer kunna gå att identifiera och bedöma bättre än i nuläget.

Det är nödvändigt med djupare insikter i de olika anslagens miljökonsekvenser, och i den första fasen särskilt i de skadliga miljökonsekvenser som olika incitament eventuellt kan ha, om man vill gå vidare med den ekologiska skattereformen. Enligt rambeslutet ska miljöskatterna höjas med 750 miljoner euro från och med 2011. Finansministeriet har tillsatt en arbetsgrupp för utveckling av beskattningen med uppgift att bedöma om skattesystemet behöver ändras till följd av det nuvarande skattesystemet

och förändringarna i den ekonomiska omvärlden. Målet är också att skattesystemet bättre än nu ska stödja en hållbar ekonomisk tillväxt och samtidigt en hållbar finansiering av offentliga tjänster och förmåner med hänsyn också till ekologisk hållbarhet. För att genomföra en ekologisk skattereform skyndar utskottet på åtgärder för att flytta tyngdpunkten i beskattningen från arbete till konsumtion och miljöbelastning i syfte att främja ett utsläppssnålt samhälle.

Regeringen förbereder omallokeringar på 200 miljoner euro inom utgiftsramen för budgetpropositionen 2010. Medlen är avsedda att användas till de nya utgiftsprioriteringarna. Utskottet poängterar att omallokeringarna måste ske dels så att stimulans uppnås, dvs. så att åtgärdernas sysselsättande verkan är så stor som möjligt, dels så att de kan motiveras ur miljösynvinkel. Tills vidare har miljö- och klimatpolitiska mål uppmärksamats ganska lite i stimulansåtgärderna. Målet bör vara att finansieringen dras ner för incitamenten med de mest negativa konsekvenserna för miljön och tilldelas de bästa objekten med tanke på miljö och sysselsättning. Till dem räknas i synnerhet miljövårdsarbeten. Med hjälp av anslagen för miljövårdsarbeten har det varit möjligt att effektivt sysselsätta svårssysselsatta personer i regioner med hög arbetslöshet och sanera förorenade markområden. Dessutom har belastningen på vattendragen kunnat minskas genom anläggning av matarledning. Utskottet poängterar att man genom att sanera förorenade markområden hindrar avsevärt högre framtida kostnader för förorenat grundvatten till följd av förorenade markområden. Det föreslår att finansutskottet i sitt betänkande ger akt på om anslaget för miljövårdsarbeten räcker till och vilka effekter det får och att det ser till att det finns finansiering för de riksomfattande åtgärder mot fukt och mögel som nämns i redogörelsen. Genom att förebygga mögelproblem och sanera är det också möjligt att uppnå betydande besparingar i form av minskad ohälsa.

Utskottet lyfter fram behovet av att garantera en fungerande och högkvalitativ miljöförvaltning i reformen av statens regionalförvaltning, som ska träda i kraft i början av 2010. Det är frå-

ga om en stor omställning i miljö- och miljötillståndsförvaltningen och då är det mycket svårt att samtidigt dra ner på personalen enligt produktivhetsprogrammet. Utskottet anser att det i en tid av omvälvning inom tillståndsförvaltningen är speciellt svårt att genomföra produktivhetsprogrammet, och det är viktigt att säkerställa en högkvalitativ och snabb behandling av miljö-tillstånd och en fungerande miljöförvaltning över lag för att främja miljöskyddet, men också för att trygga näringslivets villkor.

Med tanke på miljöförvaltningen är det problematiskt att de allmänna planerings- och utvecklingsresurserna är knappa samtidigt som det ställs allt högre krav på genomslag och effektivitet i miljö- och klimatpolitiken. Utskottet betonar att det måste adekvata forsknings- och utvecklingsresurser till, eftersom en effektiv och väl avvägd miljöpolitik kräver tillräcklig och aktuell information till grund för beslutsfattandet.

Utskottet påminner om att det krävs adekvat finansiering för att genomföra Metso-programets mål för markanskaffning och fridlysning och för att säkerställa tillgången till service i skyddsområdena. Finland har åtagit sig att hejda utarmningen av naturens mångfald och programmet är av avgörande betydelse för att målet ska nås.

För att beredskapen för oljebekämpning ska kunna upprätthållas och höjas till en lämplig nivå måste man räkna med att investera i oljebekämpningsfartyg. Stommen i bekämpningsmaterielen utgörs av gemensamma fartyg med Marinen, Gränsbevakningsväsendet och Rederiverket. I första tilläggsbudgeten för 2009 avsätts 7 miljoner euro för totalrenovering av oljebekämpningsfartyget Halli. För ramperioden har man reserverat 4 miljoner euro per år 2010—2012 för att inleda andra grundliga renoveringar och förbereda upphandling av ett nytt ersättande fartyg. Ramfinansieringen medger ändå inteupphandling av ett nytt ersättande fartyg. Utskottet anser att man bör överväga om omallokerade medel inte bör användas till förbättring av oljebekämpningsberedskapen och påskynda samtidigt en proposition till riksdagen om höjning av oljeskyddsavgiften.

Utskottet noterar att omorganiseringen av Havsforskningsinstitutets funktioner leder till att ledningen av forskningsfartyget Arandas verksamhet och dess operativa utgifter fördelas mellan Meteorologiska institutet och Finlands miljöcentral. I sitt utlåtande om ärendet understök utskottet att när verksamheten resultatstyrs av två ministerier kommer det att ställa särskilda krav och förutsätta fungerande samverkanformer. I det sammanhanget fördes cirka fem miljoner euro över till miljöförvaltningens huvudtitel, men inget anslag för investeringsutgifter, något som underhållet av Aranda kommer att kräva.

För att regeringsprogrammets mål för skyddet av Östersjön ska kunna nås är det nödvän-

digt att minska näringsbelastningen i havet. Målen kräver att man fortsatt minskar belastningen från jordbruket enligt resultaten från projektet TEHO, som ser på hur vattenskyddet inom jordbruket kan göras effektivare och åtgärderna inriktas. Likaså bör man främja insatser för att förnya fastighetsvisa system för hushållsavloppsvatten och för att koncentrera avloppsvattenshanteringen i tätorter till effektivare enheter.

Utlåtande

Miljöutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 21 april 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Susanna Huovinen /sd
vordf. Pentti Tiusanen /vänst
medl. Christina Gestrin /sv
Rakel Hiltunen /sd
Tanja Karpela /cent
Timo Kaunisto /cent
Timo Korhonen /cent
Merja Kuusisto /sd
Tapani Mäkinen /saml

Petteri Orpo /saml
Sanna Perkiö /saml
Sari Sarkomaa /saml
Janne Seurujärvi /cent
Tarja Tallqvist /kd
Kimmo Tiilikainen /cent
Oras Tynkkynen /gröna
Pauliina Viitamies /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.